

Archeologienota met beperkte samenstelling Londerzeel – Meerstraat

Ruth Ferket en Natasja Reyns

Bornem
2021

Colofon

Rapporten van het archeologisch onderzoeksbureau All-Archeo bvba

Erkend archeoloog: All-Archeo bvba, OE/ERK/Archeoloog/2015/00018

Auteurs: Ruth Ferket en Natasja Reyns

All-Archeo bvba
Woestijnstraat 45
2880 BORNEM

Wettelijk depot nummer
D/2021/12.807/23

© All-Archeo bvba

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt worden door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de opdrachtgever.

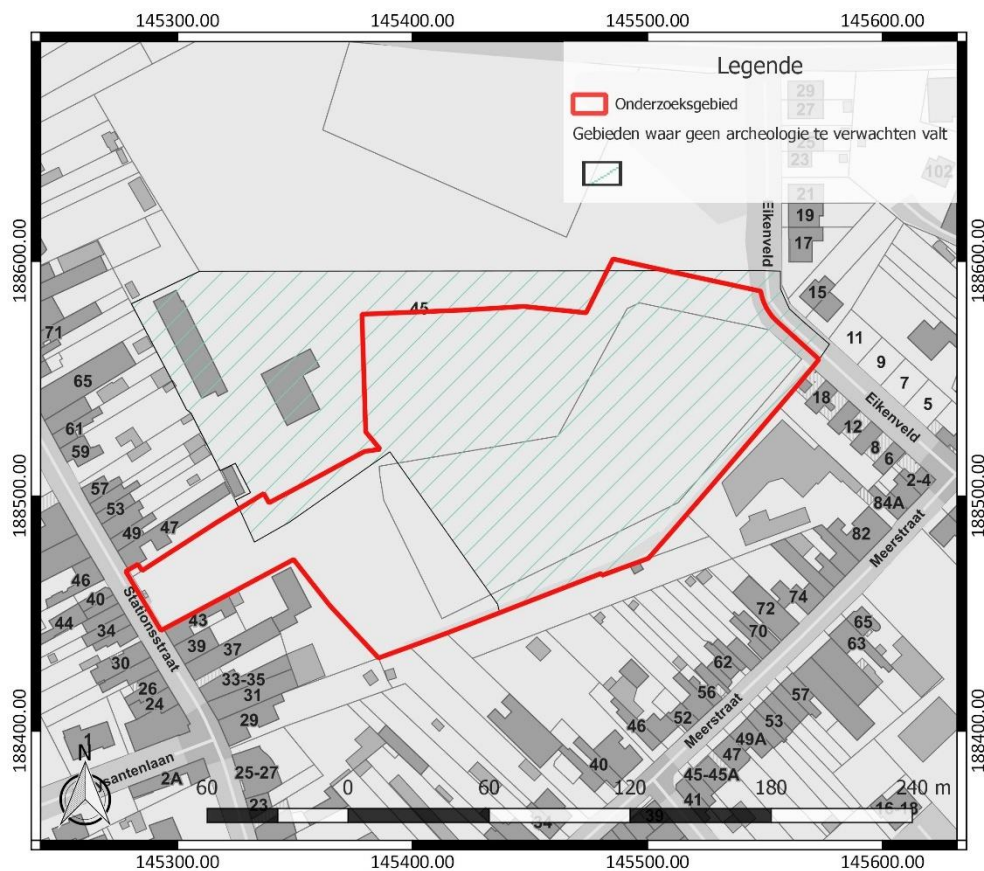
All-Archeo bvba aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit de toepassing van de adviezen of het gebruik van de resultaten van dit onderzoek.

Inhoudsopgave

1	Inleiding	4
2	Verslag resultaten bureauonderzoek	5
2.1	Administratieve gegevens	5
2.2	Archeologische voorkennis	9
2.3	Onderzoeksopdracht	15
2.3.1	Vraagstelling en randvoorwaarden	15
2.3.2	Beschrijving geplande werken	15
2.3.3	Werkwijze	30
2.4	Assessmentrapport	31
2.4.1	Het onderzochte gebied in zijn archeologisch kader	31
2.4.2	Interpretatie van het onderzochte gebied en synthese	33
2.4.3	Afweging noodzaak verder vooronderzoek	33
3	Samenvatting	34
4	Bibliografie	35
4.1	Publicaties	35
4.2	Websites	35
5	Bijlagen	36
5.1	Archeologische periodes	36

1 Inleiding

Deze archeologienota werd opgemaakt naar aanleiding van de aanvraag van een omgevingsvergunning waarbij de totale oppervlakte van de ingreep in de bodem 1000 m² of meer beslaat, de totale oppervlakte van de kadastrale percelen waarop de vergunning betrekking heeft 3000 m² of meer bedraagt en waarbij de percelen helemaal buiten de archeologische zones liggen, opgenomen in de vastgestelde inventaris van archeologische zones,¹ zoals bepaald in artikel 5.4.1 van het Onroerendergoeddecreet van 12 juli 2013. Het onderzoeksgebied valt niet binnen een beschermde archeologische site. Het grootste deel van het terrein maakt deel uit van een gebied waar geen archeologisch erfgoed meer te verwachten valt (Figuur 1), maar het westelijke deel van het terrein niet.²

Figuur 1: Overzichtskartaal met aanduiding van het onderzoeksgebied en het gebied waar geen archeologisch erfgoed te verwachten valt. Onderkaart: GRB (www.geopunt.be)

Alle coördinaten die weergegeven worden, zijn uitgedrukt in Lambert 72, tenzij anders vermeld.

Omdat de confrontatie tussen de toekomstige werken en een beperkt aantal doorslaggevende aspecten aantoont dat geen verdere maatregelen nodig zijn, betreft het een archeologienota met beperkte samenstelling.

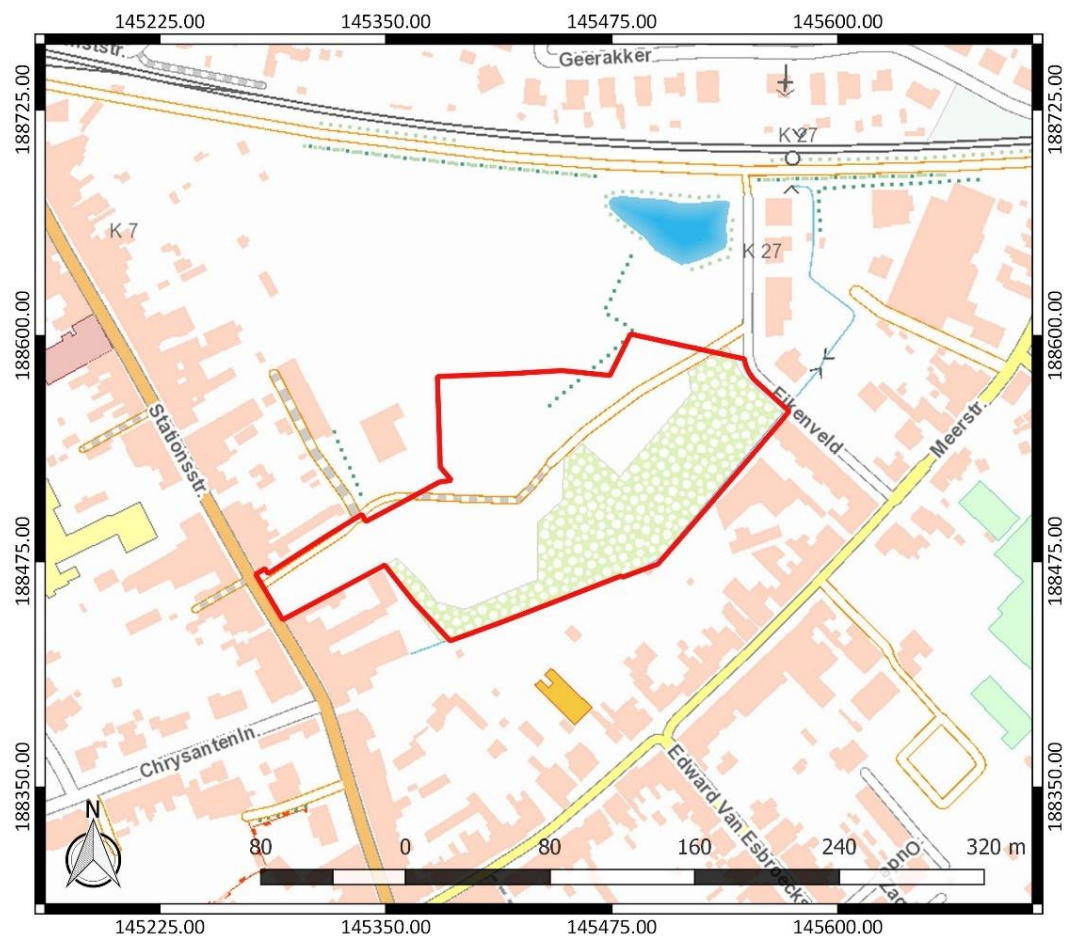
¹ <https://geo.onroerendergoed.be>

² <https://geo.onroerendergoed.be>

Kadastrale percelen: Londerzeel, Afdeling 1, sectie C, nummers 635W3 (partim), 639P (partim) en 639R

Oppervlakte onderzoeksgebied: ca. 23738,6 m²

Topografische kaart:

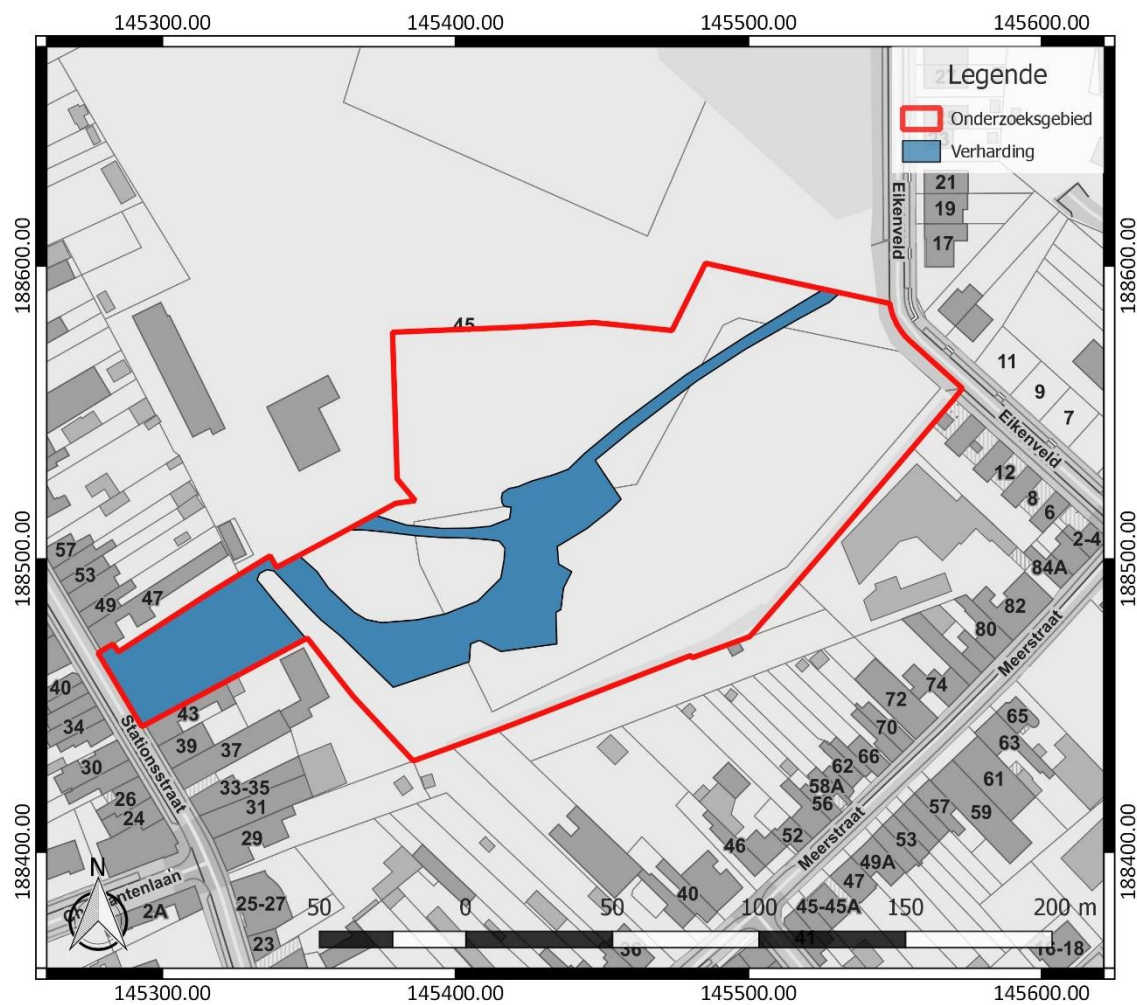

Figuur 3: Topografische kaart met aanduiding van het onderzoeksgebied (<https://www.dov.vlaanderen.be>)

Begin- en einddatum uitvoering onderzoek: 20/01/2021 – 17/02/2021

Relevante termen uit de thesauri bij de Inventaris Onroerend Erfgoed: bureauonderzoek, proefsleuvenonderzoek, gebied waar geen archeologisch erfgoed te verwachten valt, metaaltijden, nieuwe tijd, nieuwste tijd

Verstoorde zones: Er bevinden zich verhardingen ter hoogte van het onderzoeksgebied (Figuur 4). Er kan verondersteld worden dat de realisatie ervan enige negatieve impact heeft gehad op het archeologisch bodemarchief. De precieze aard en de omvang van deze verstoring is echter niet gekend.

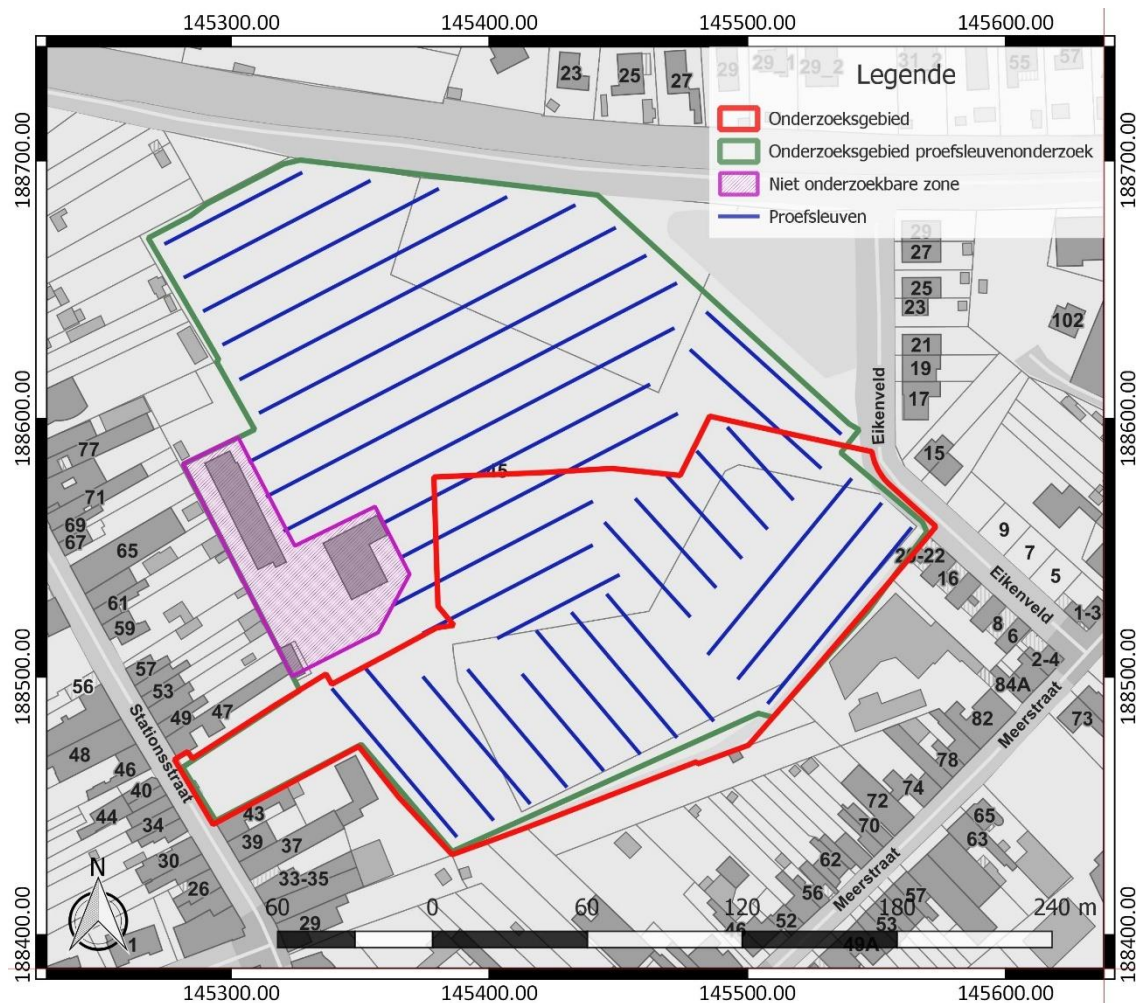
Figuur 4: Verstoringenkaart, weergegeven op het GRB (www.geopunt.be)

Figuur 5: Plan van de bestaande toestand

2.2 Archeologische voorkennis

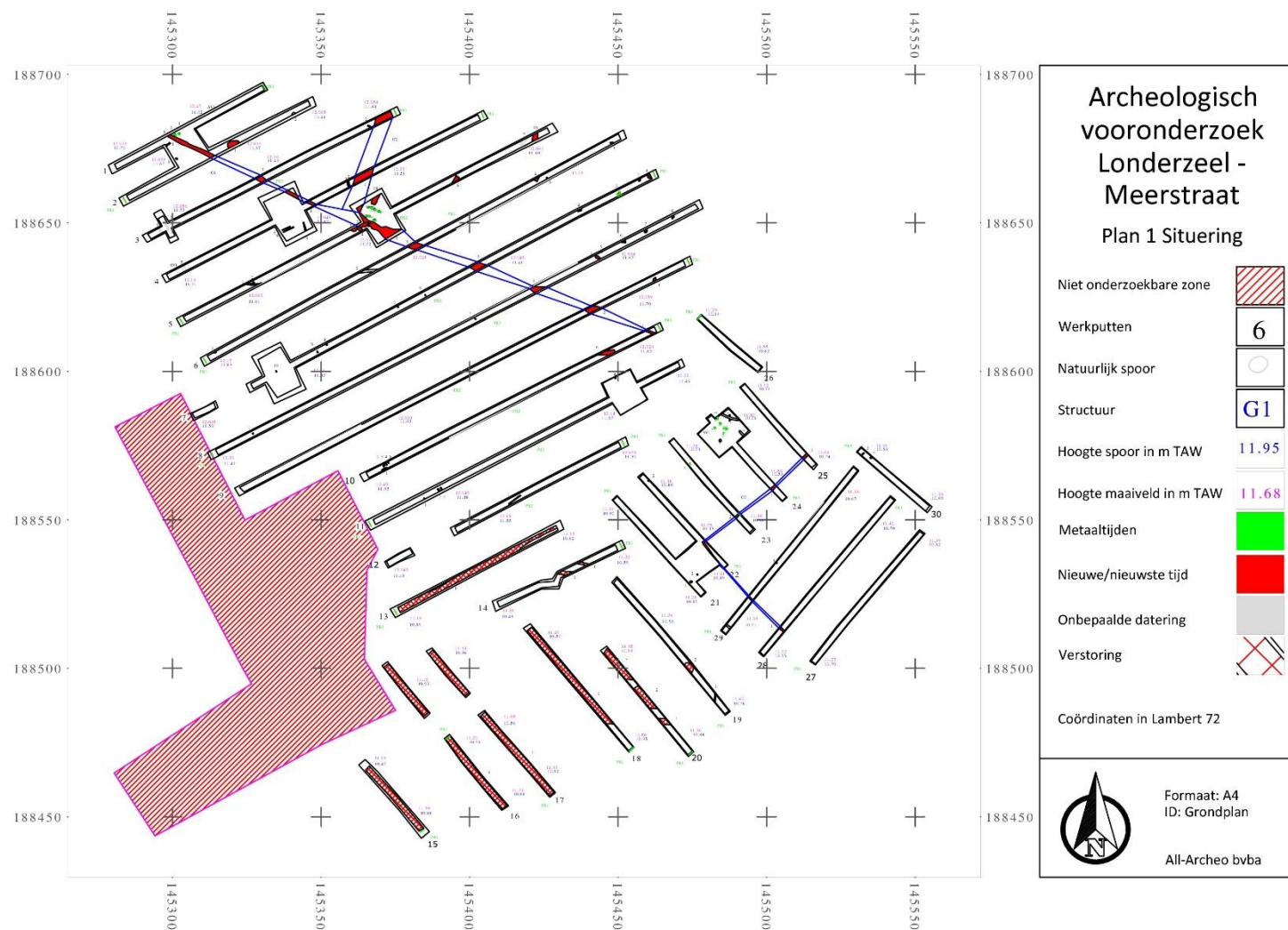
In het onderzoeksgebied is in het verleden reeds archeologisch onderzoek gebeurd. In 2013 werd naar aanleiding van een geplande verkaveling op het terrein een proefsleuvenonderzoek uitgevoerd door All-Archeo bvba (Figuur 6 en Figuur 7).³ Tijdens het onderzoek werden drie archeologische sites afgebakend. De eerste site situeert zich in het noorden van het onderzochte terrein (buiten het huidige onderzoeksgebied). Hier werden enkele paalsporen uit de ijzertijd aangetroffen. Enkele paalsporen vormen een gebouwplattegrond (Figuur 8). De plattegrond wordt echter verstoord door recente perceelsgrachten.⁴

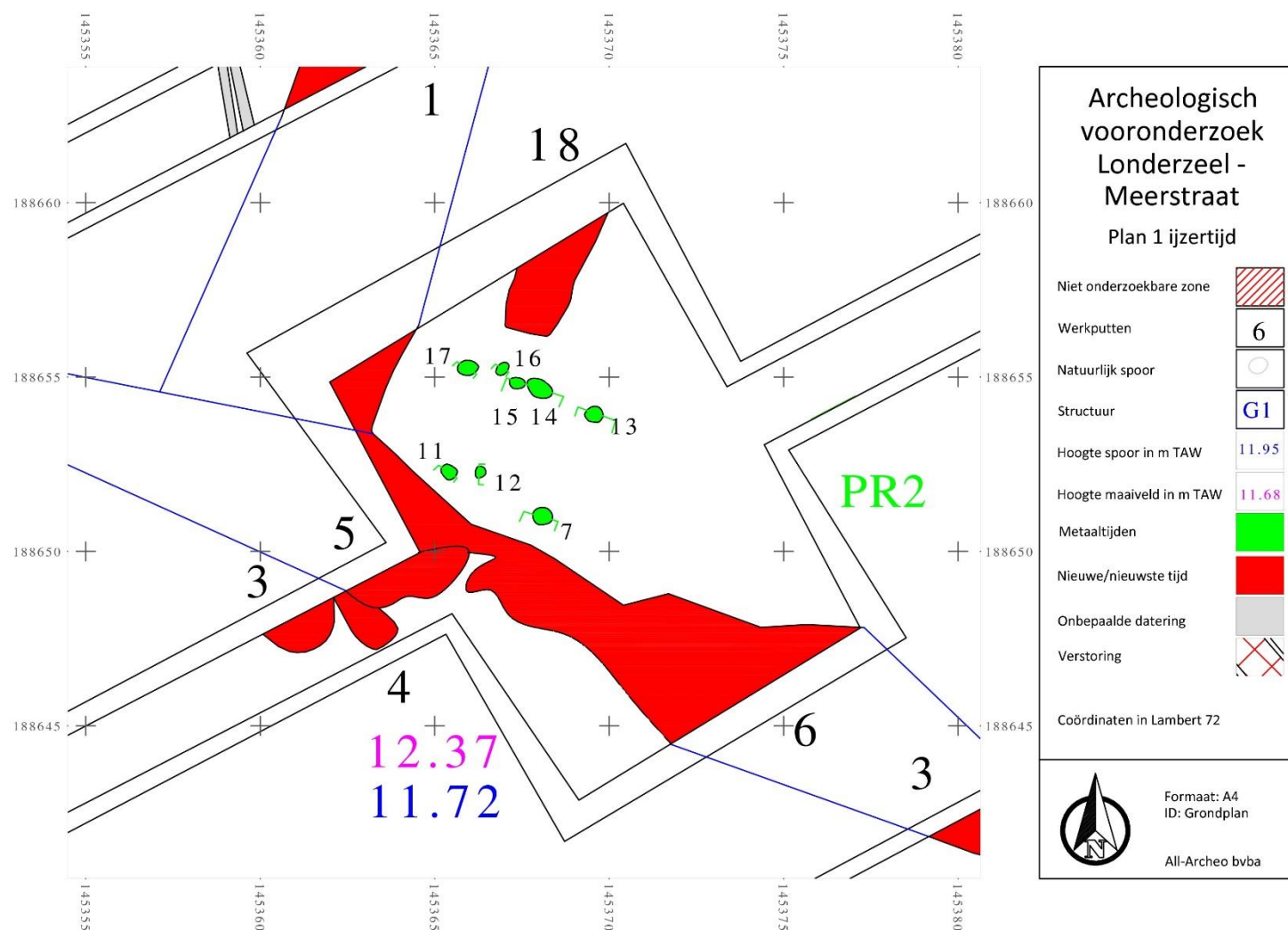
Figuur 6: Situering van het proefsleuvenonderzoek binnen het onderzoeksgebied, weergegeven op het GRB (www.geopunt.be)

³ Derieuw/Bruggeman 2013

⁴ Derieuw/Bruggeman 2013, 10, 34

Figuur 7: Ligging van de sleuven op het onderzochte terrein (Derieuw/Bruggeman 2013, 22)

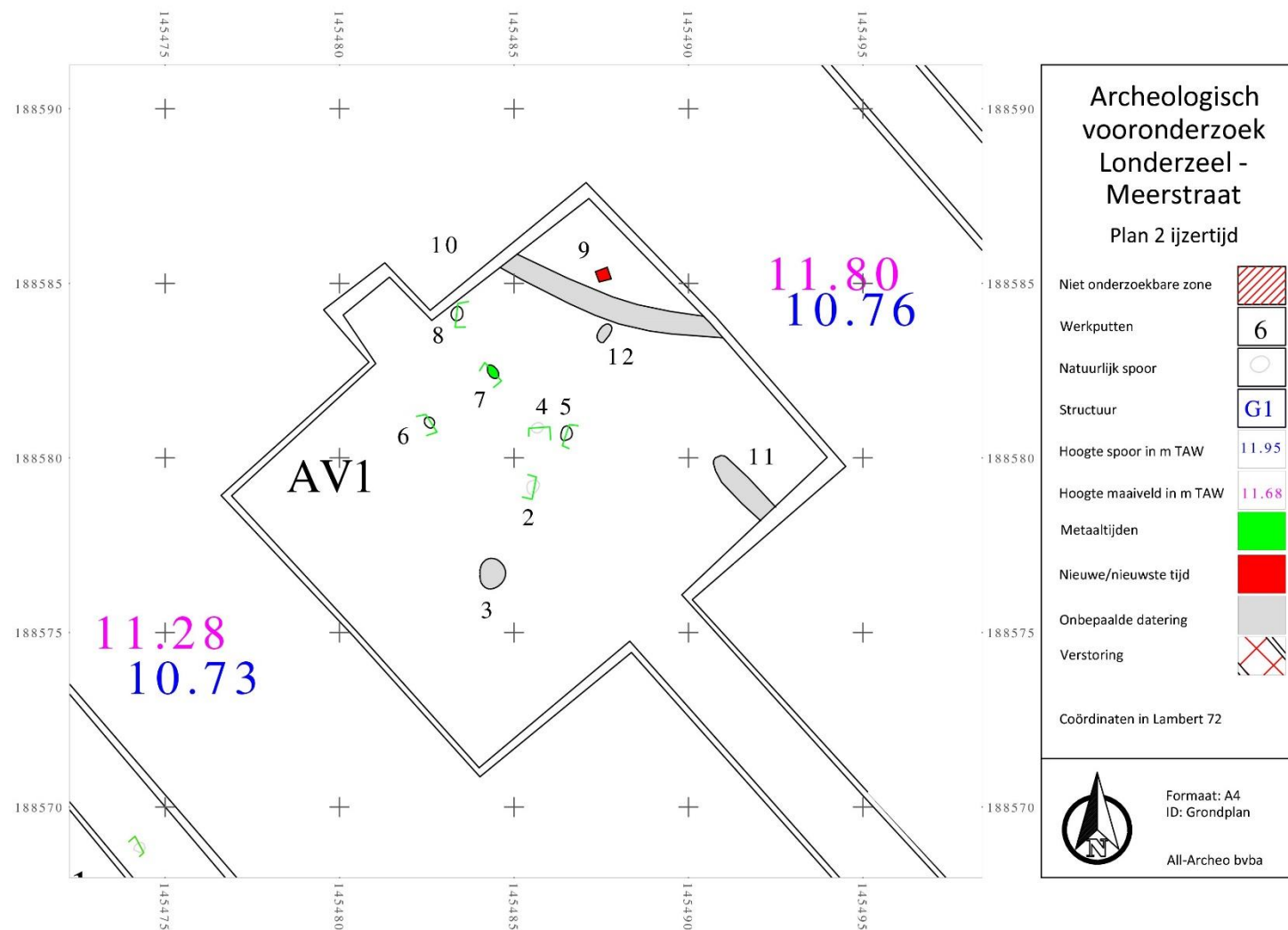
Figuur 8: Plan van de huisplattegrond uit de ijzertijd in WP5 van het proefsleuvenonderzoek (Derieuw/Bruggeman 2013, 28)

De tweede site bevindt zich in het zuidoosten van de onderzoekszone van het proefsleuvenonderzoek (in het noordoosten van het huidige onderzoeksgebied). Hier werden nog enkele paalsporen aangetroffen die tevens in verband gebracht worden met bewoning tijdens de ijzertijd (Figuur 9). Deze sporen zijn echter slechter bewaard en lijken geen structuur te vormen. Tussen beide sites, die op een afstand van circa 125 m van elkaar liggen, werden geen andere ijzertijdsporen vastgesteld. De derde site wordt gevormd door een cluster van een elftal witloofventjes in het noordoosten van het terrein (buiten het huidige onderzoeksgebied). De cluster wordt afgebakend door twee perceelsgrachten. De overige sporen op het terrein dateren voornamelijk uit de nieuwe en de nieuwste tijd. Het gaat voornamelijk om (perceels)grachten, paalsporen en verstoringen.⁵

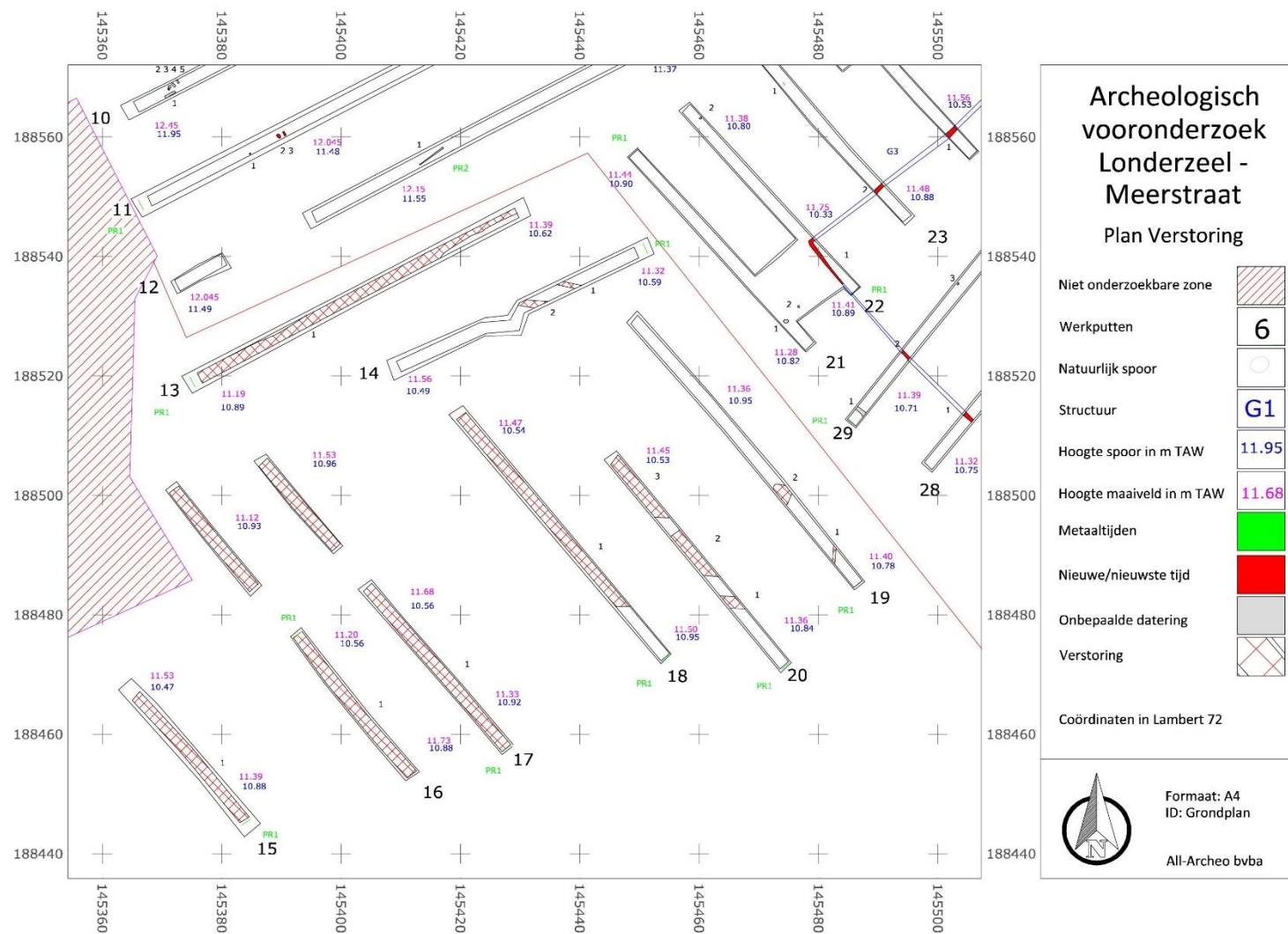
Het zuidelijke deel van het onderzochte terrein (WP13-19), dat binnen het huidige onderzoeksgebied gesitueerd is, bleek volledig verstoord te zijn door schoolgebouwen die hier gestaan hebben (Figuur 10). In de bodem werden hier onder meer nog resten van funderingen, leidingen en betonplaten aangetroffen. De verstoringen hadden vaak een grotere diepte dan het archeologisch niveau. In het beboste zuidoosten van het terrein (WP27-30) bleek het bodemarchief enigszins verstoord door een hoge densiteit aan boomwortels.⁶

⁵ Derieuw/Bruggeman 2013, 34

⁶ Derieuw/Bruggeman 2013, 32-34; 38

Figuur 9: Plan van de paalsporen in WP24 van het proefsleuvenonderzoek (Derieuw/Bruggeman 2013, 30)

Figuur 10: Plan van de vastgestelde verstoringen tijdens het proefsleuvenonderzoek (Derieuw/Bruggeman 2013, 33)

2.3 Onderzoeksopdracht

2.3.1 Vraagstelling en randvoorwaarden

Naar aanleiding van de geplande werken ter hoogte van het onderzoeksterrein werd een archeologisch bureauonderzoek uitgevoerd. Hierbij staat de vraag centraal wat de impact zal zijn van de geplande werken op het archeologisch bodemarchief. Op basis daarvan wordt een afweging gemaakt of verder archeologisch onderzoek met ingreep in de bodem nodig is.

Volgende onderzoeksvragen worden behandeld:

- Wat is de archeologische voorkennis die we hebben van het terrein?
- Wat is de impact van de geplande werken?

Randvoorwaarden: er zijn geen randvoorwaarden van toepassing.

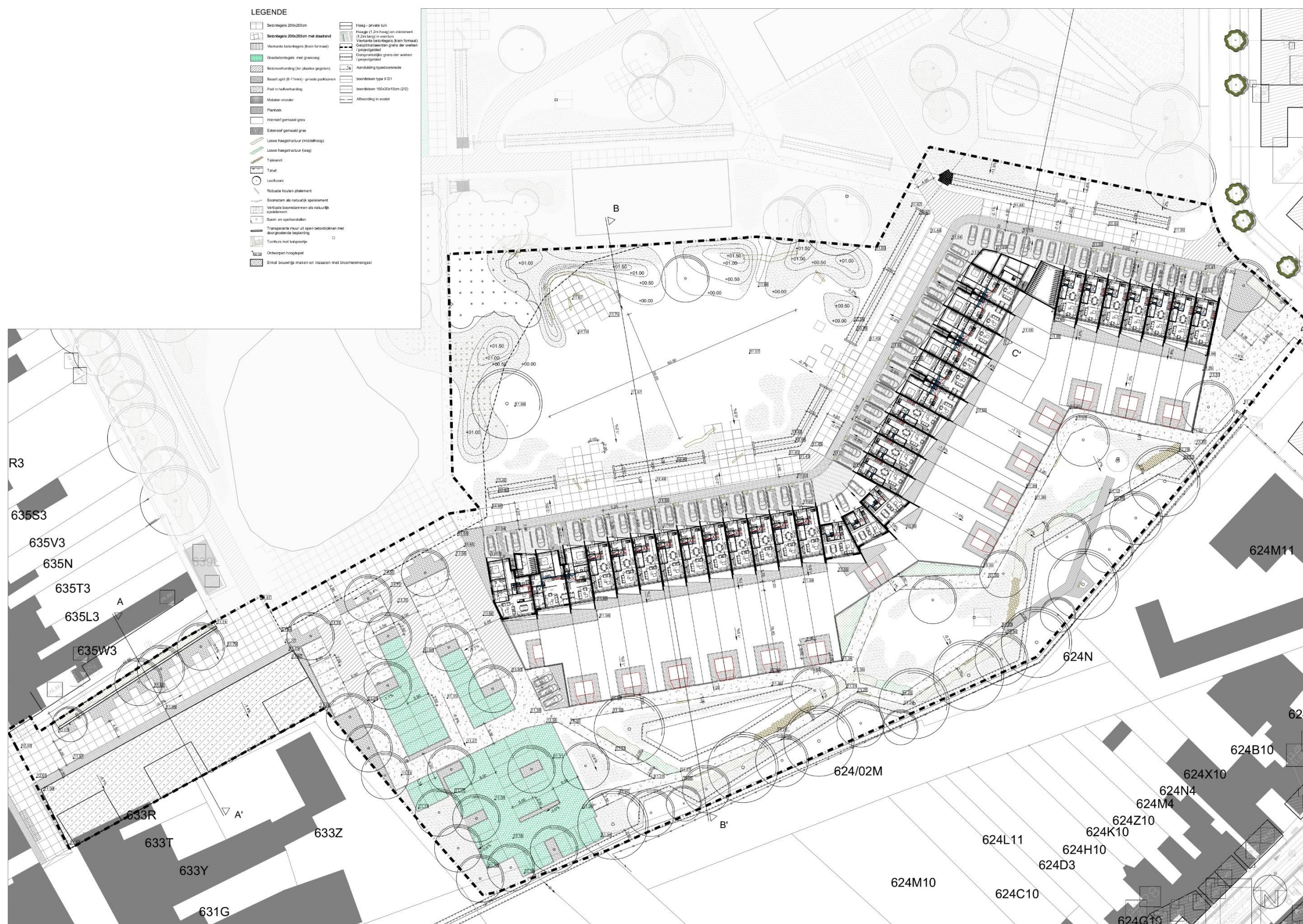
2.3.2 Beschrijving geplande werken

Op het terrein wordt de bouw van appartementen en bijhorende omgevingsaanleg voorzien (Figuur 11 en Figuur 12). Hiervoor worden de aanwezige verhardingen, afsluitingen en beplantingen binnen de grenzen van het projectgebied verwijderd en worden de aanwezige bomen gerooid. De appartementen, met bijhorende private tuinen, worden opgetrokken in het centrale deel en het oosten van het onderzoeksgebied.

Ten westen van de bebouwing wordt een parking aangelegd. De parkeerplaatsen worden aangelegd in grasbetontegels en halfverharding. Deze materialisatie wordt ook toegepast voor de circulatiezones waar de eerste parkeerplaatsen met een betonverharding worden ontsloten. Verder wordt het terrein ontsloten via wegenis in betontegels en betonverharding, die de Stationsstraat met het Eikenveld zal verbinden en ten noorden van de appartementen zal lopen. Langs de wegenis wordt riolering aangelegd (Figuur 15). Rondom de parking en ten zuiden van de appartementen worden paden in halfverharding aangelegd. De uiterst westelijke zone, ten zuiden van de wegenis, wordt enkel bouwrijp gemaakt en ingezaaid. Het overige deel van het terrein wordt aangelegd als openbare groenzone (Figuur 13 en Figuur 14). Er worden onder meer plantvakken, graszones, hagen en loofbomen voorzien. Ook worden er sport- en speltoestellen en zit- en spelelementen geplaatst. Ten noorden en ten zuiden van de bebouwing worden ook grachten en wadi's voorzien. De grachten zullen een diepte hebben van ca. 1,2 tot 1,4 m.

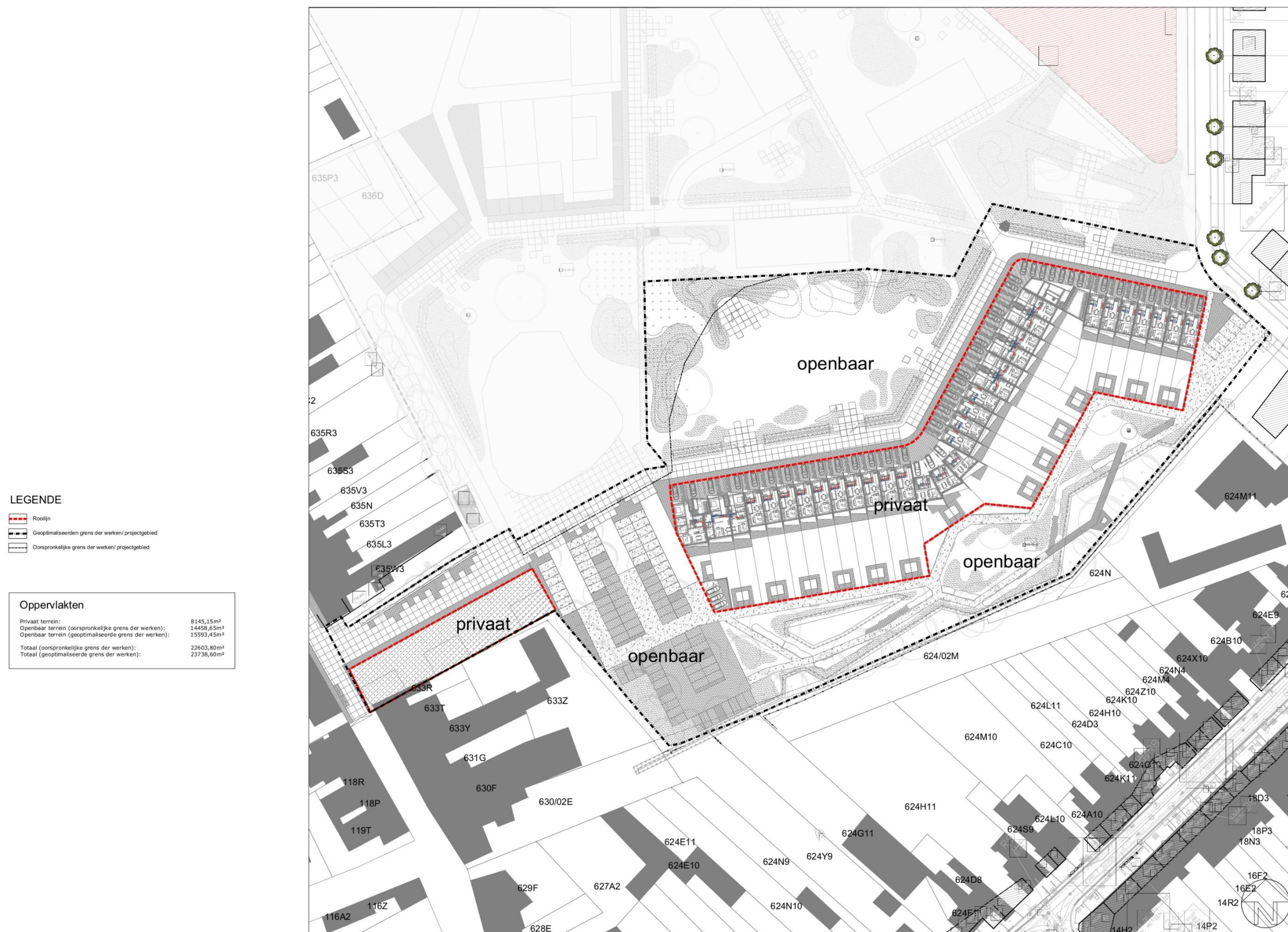
Figuur 11: Inplantingsplan

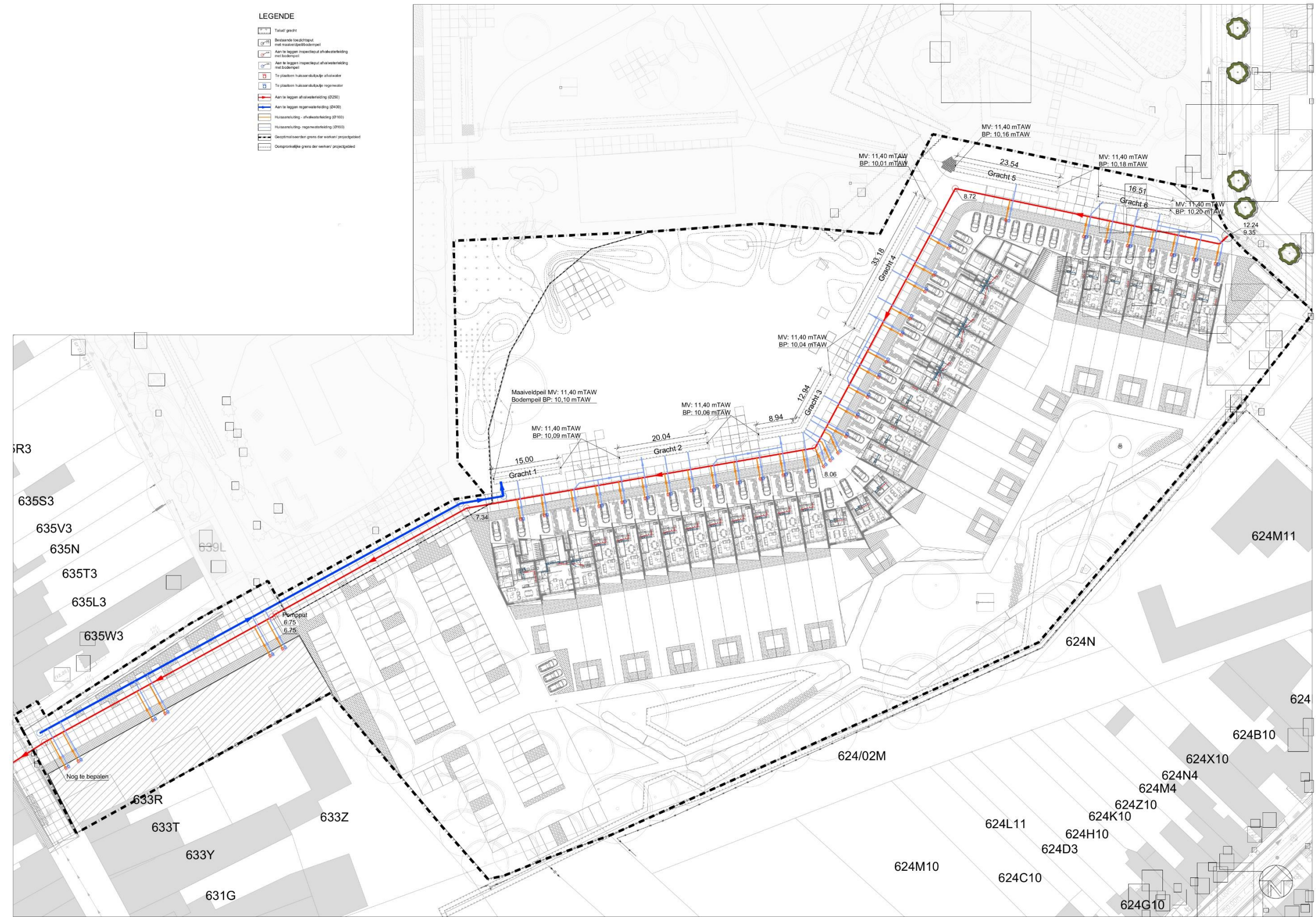
Figuur 12: Technisch plan

Figuur 13: Beplantingsplan

Figuur 14: Rooilijnenplan

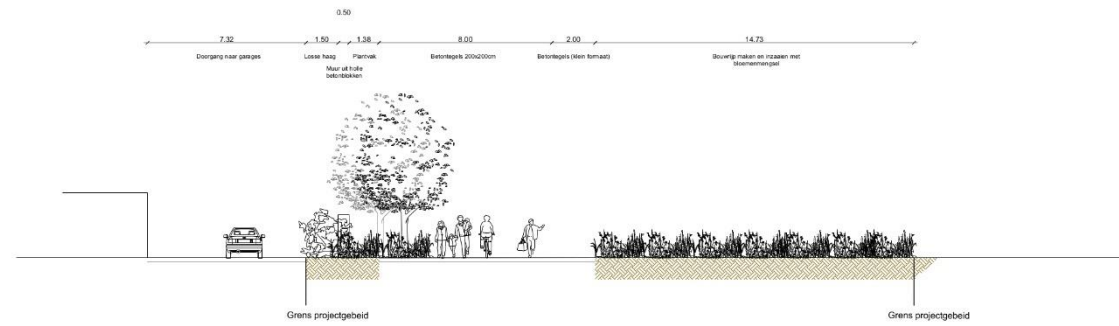
Figuur 15: Rioleringsplan

Figuur 16: Plan van de bestaande nutsleidingen

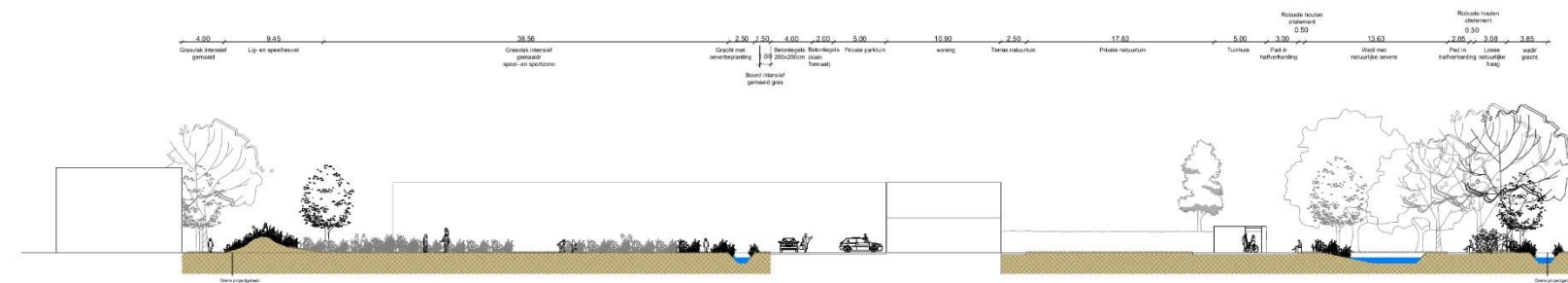
Schaal: 1/100

Schaal: 1/100

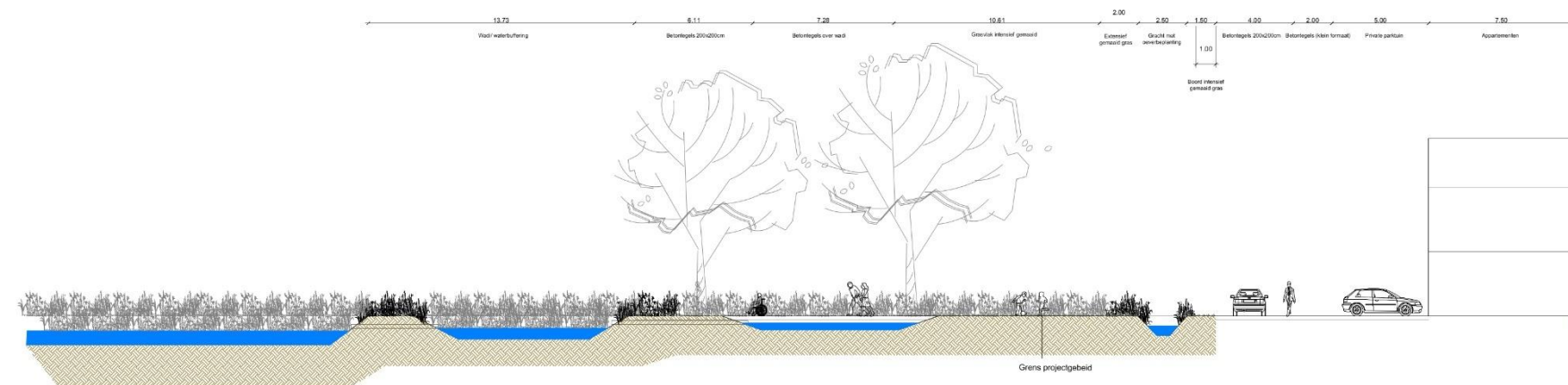
Schaal: 1/200

Schaal: 1/200

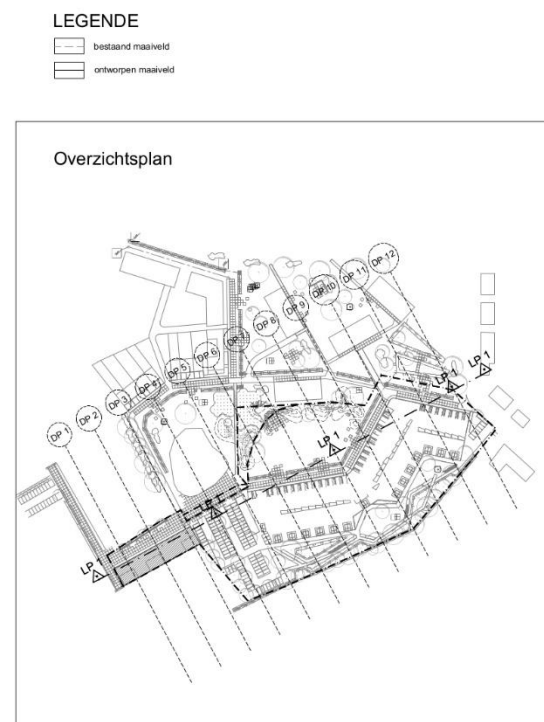

Schaal: 1/100

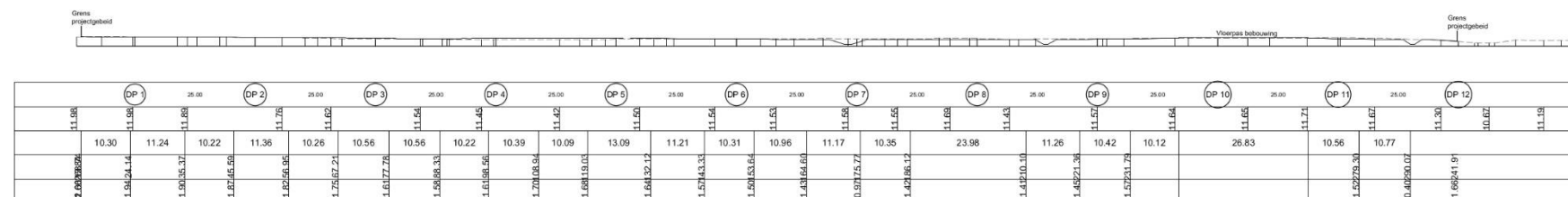
Schaal: 1/100

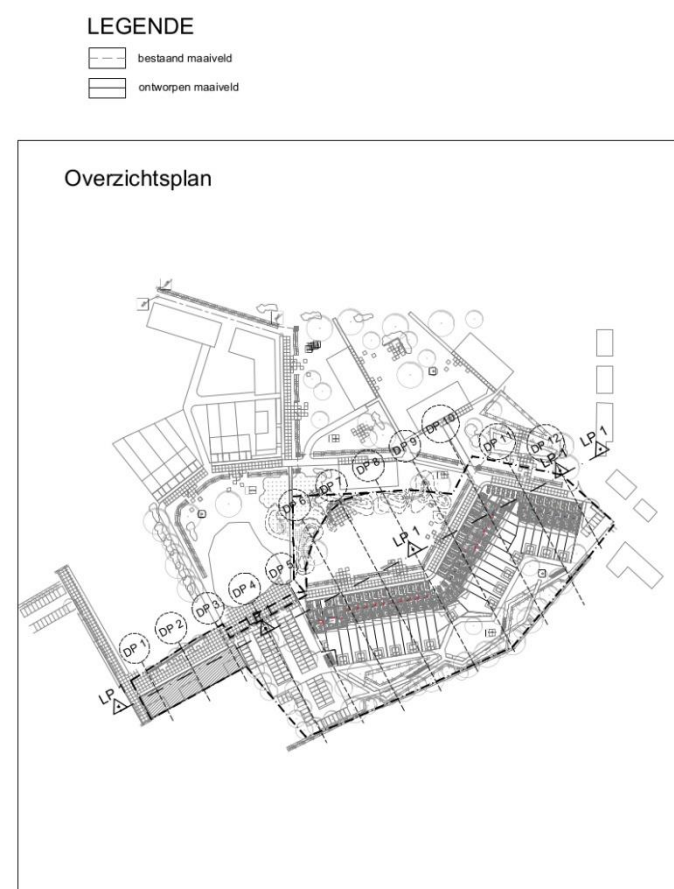
Figuur 17: Typedwarsprofielen

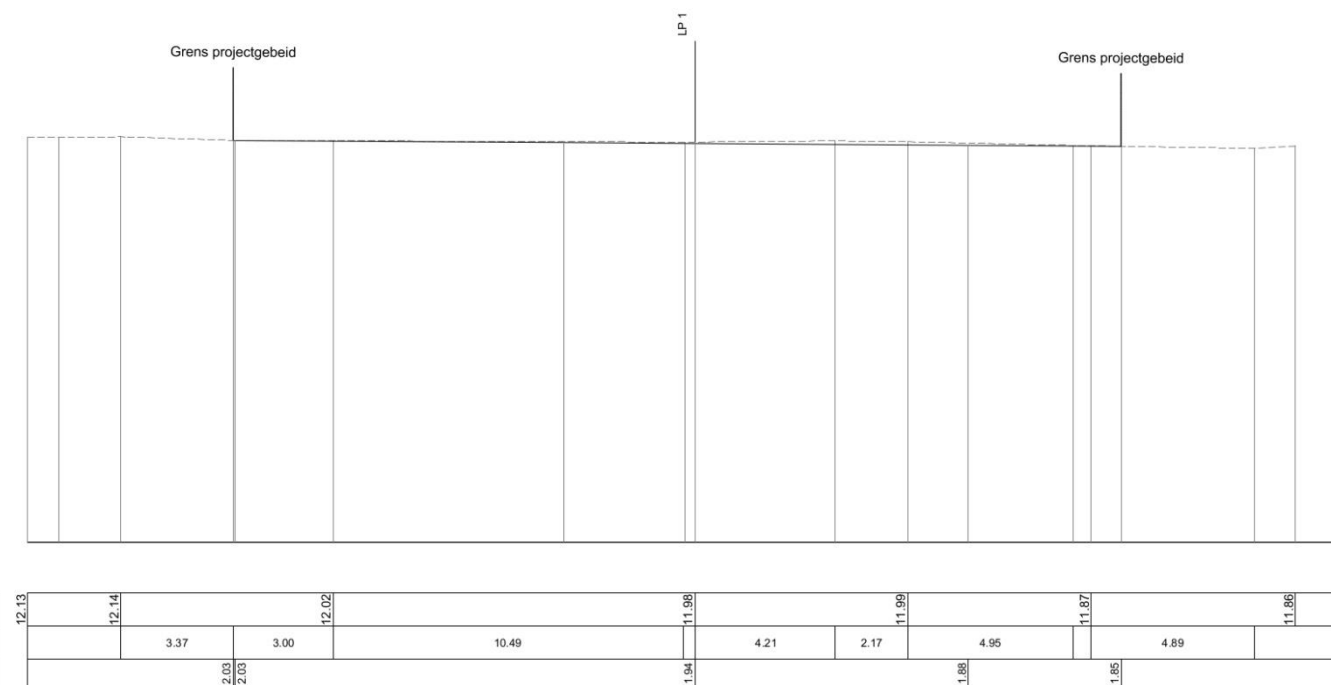
Dwarsprofielnummer
Bestaand maaiveldpeil
Tussenafstand
Samengestelde afstand
Ontworpen maaiveldpeil

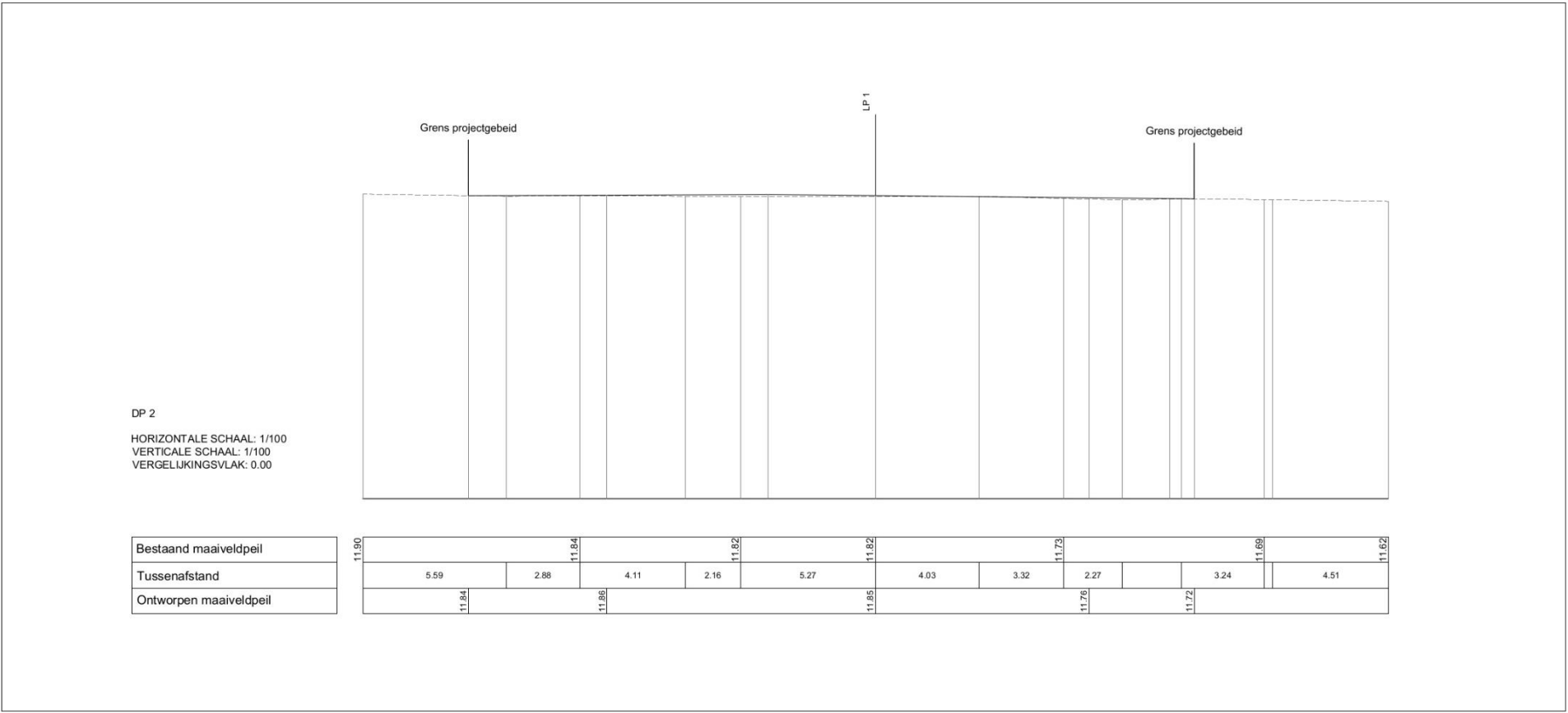
Figuur 18: Lengteprofiel

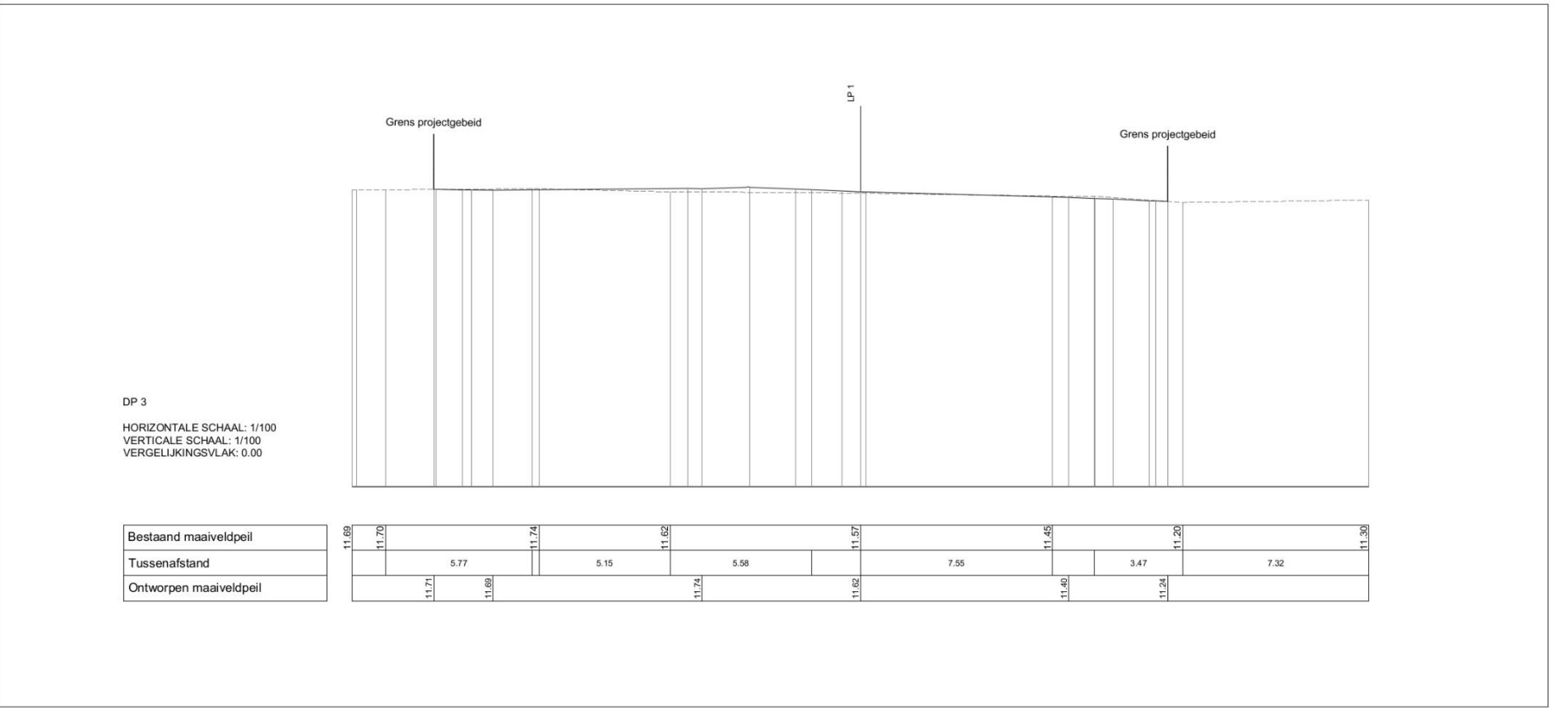
Bestaand maaiveldpeil
Tussenafstand
Ontworpen maaiveldpeil

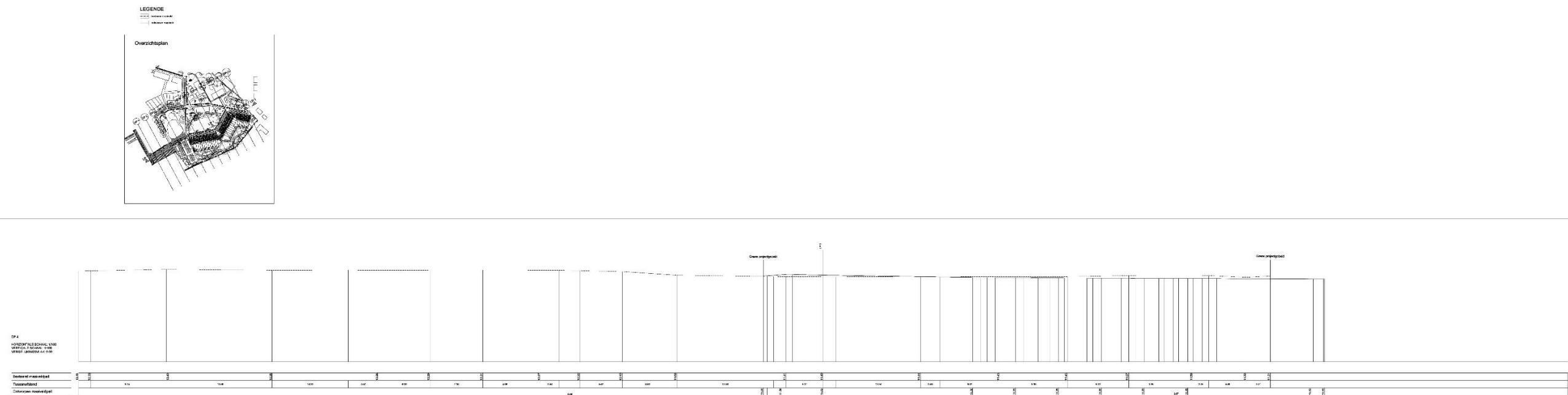
Figuur 19: Dwarsprofiel 1

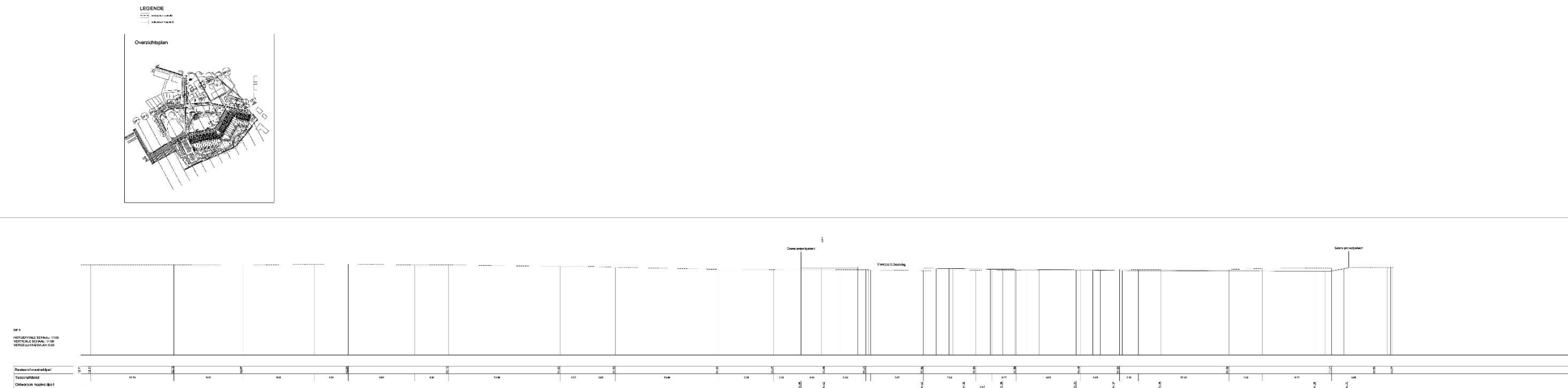
Figuur 20: Dwarsprofiel 2

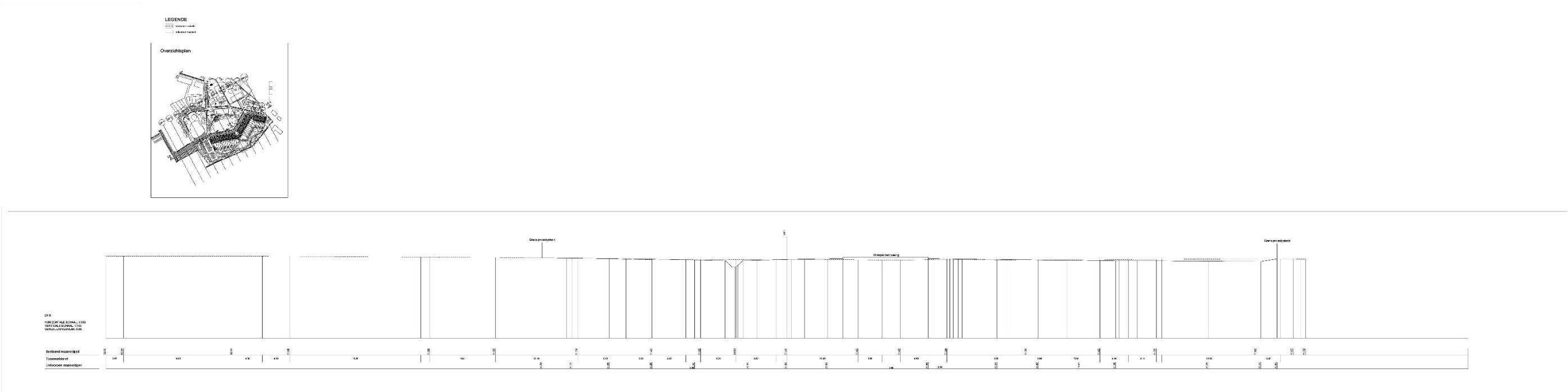
Figuur 21: Dwarsprofiel 3

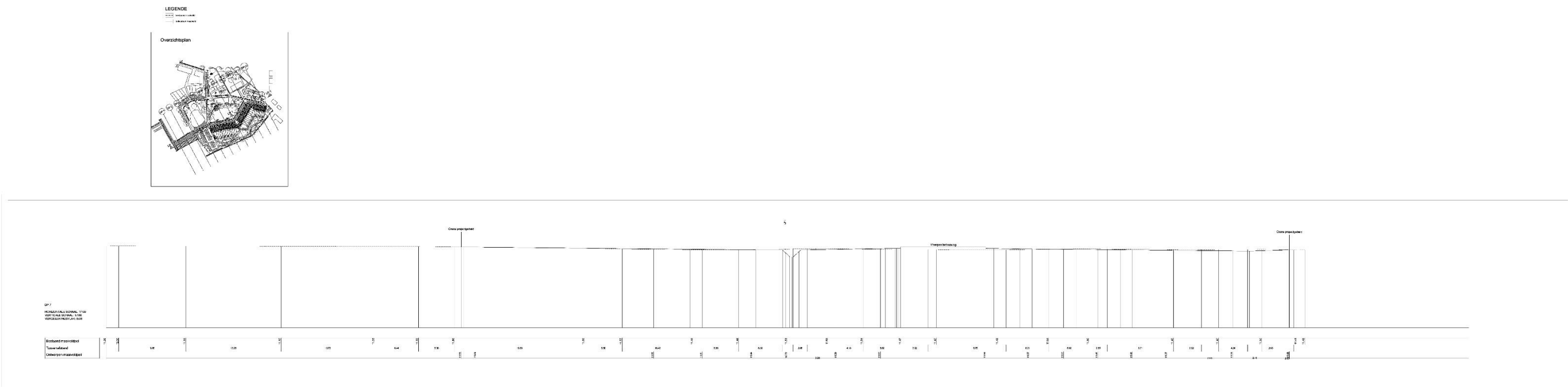
Figuur 22: Dwarsprofiel 4

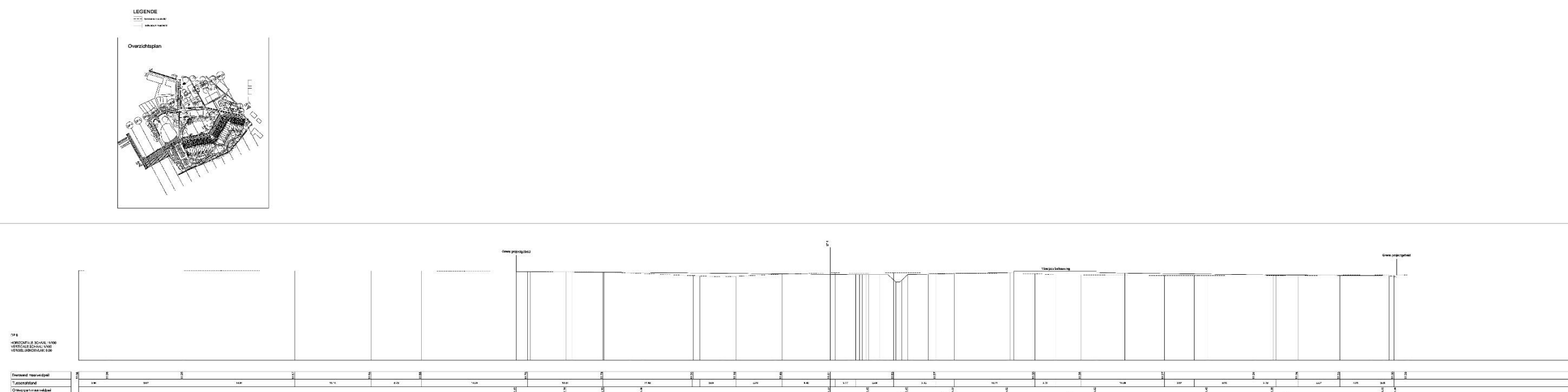
Figuur 23: Dwarsprofiel 5

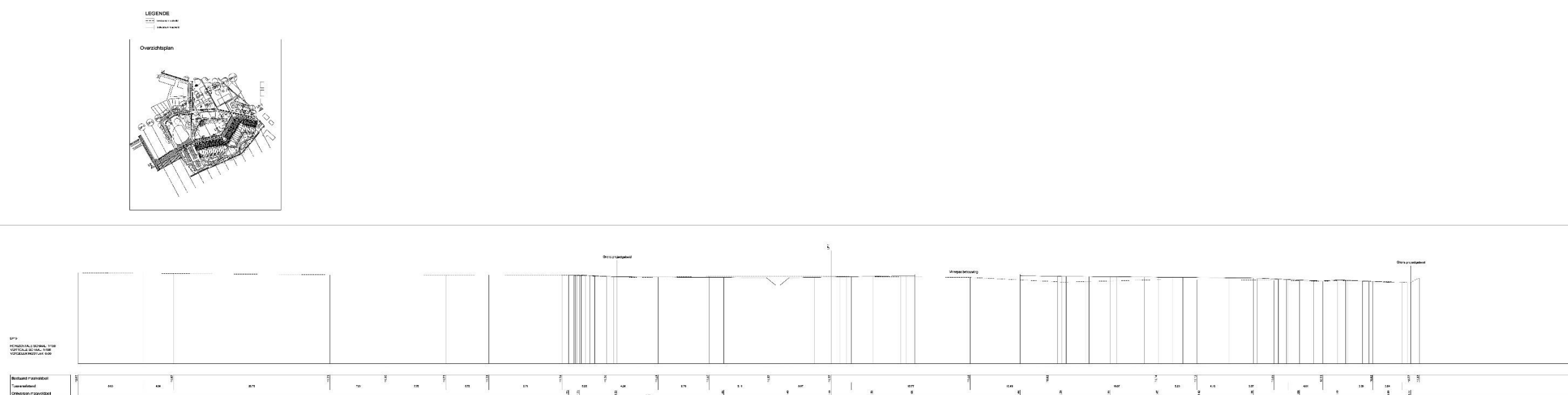
Figuur 24: Dwarsprofiel 6

Figuur 25: Dwarsprofiel 7

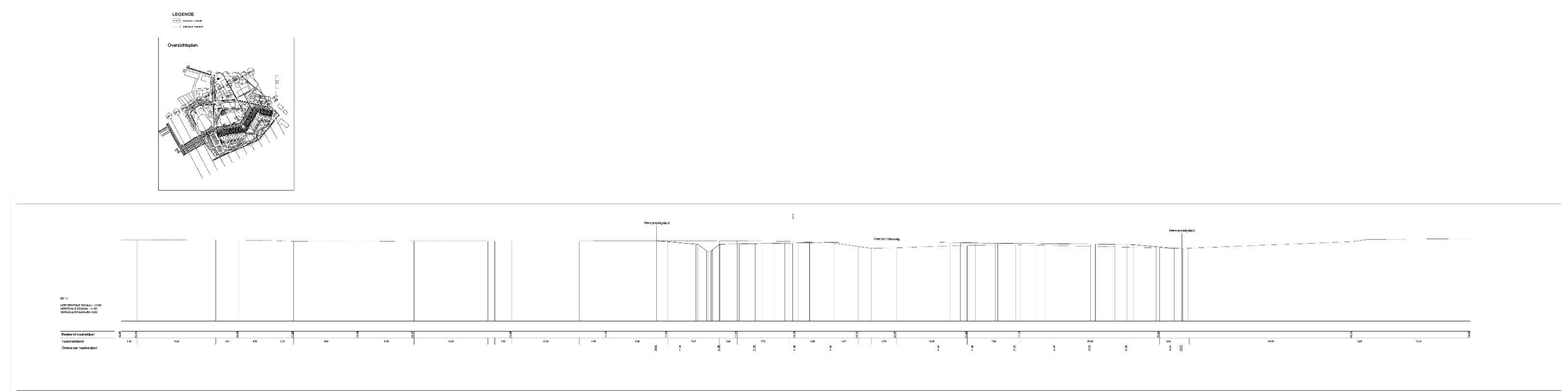
Figuur 26: Dwarsprofiel 8

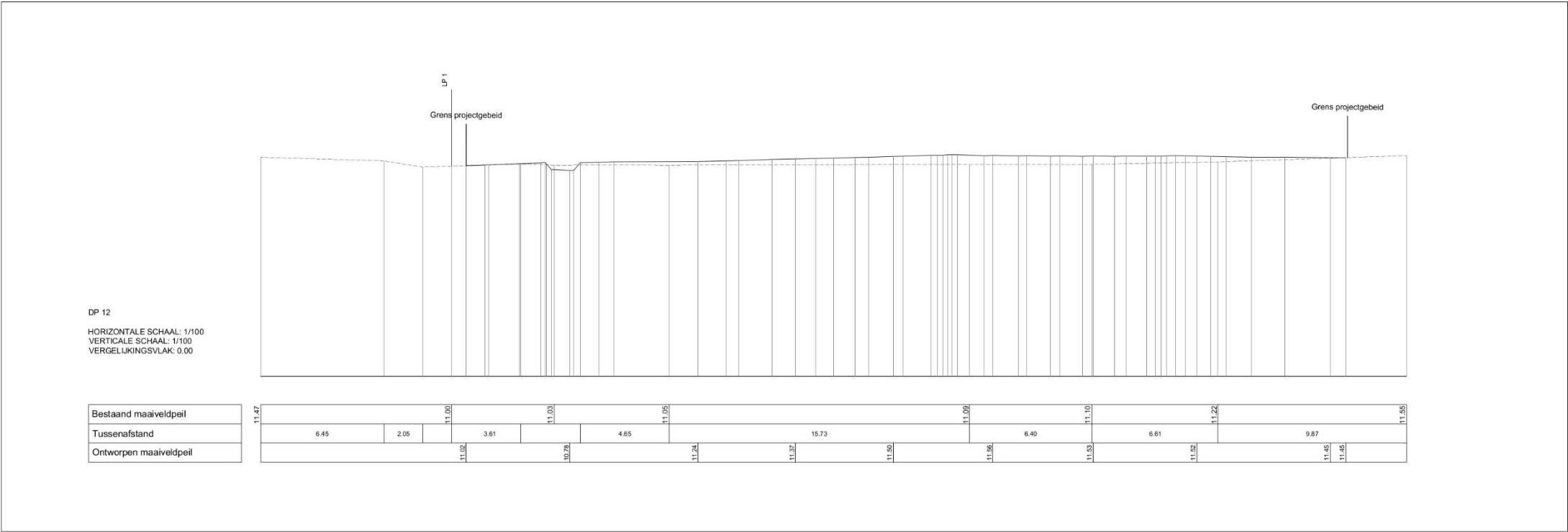
Figuur 27: Dwarsprofiel 9

Figuur 28: Dwarsprofiel 10

Figuur 29: Dwarsprofiel 11

Figuur 30: Dwarsprofiel 12

2.3.3 Werkwijze

Een archeologienota met beperkte samenstelling mag worden opgesteld omdat de confrontatie tussen de toekomstige werken en een beperkt aantal doorslaggevende aspecten van de landschappelijke ligging van het onderzochte gebied, de historische beschrijving of de bespreking van het onderzochte gebied in zijn archeologisch kader aantoont dat geen verdere maatregelen nodig zijn.⁷

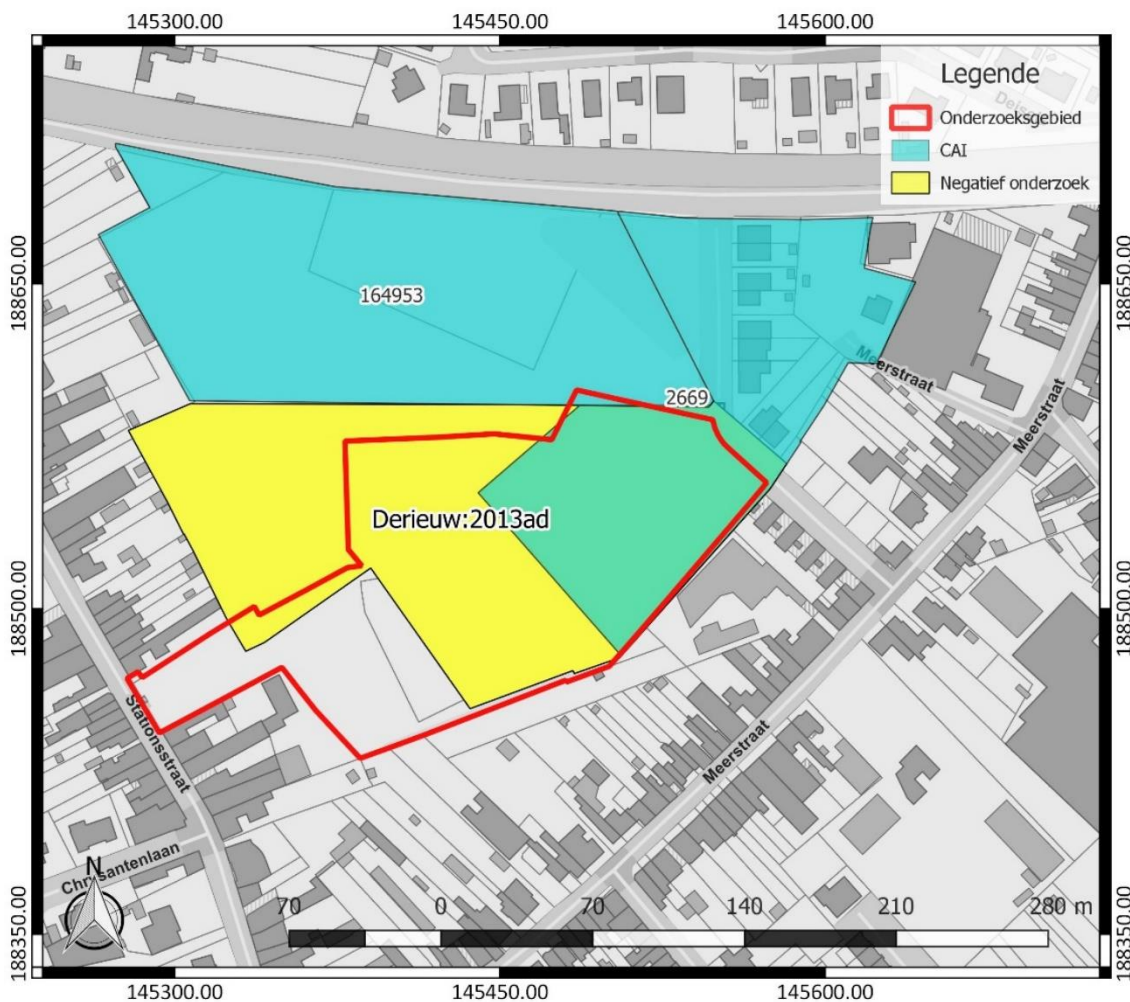
Deze archeologienota met beperkte samenstelling wordt opgesteld met betrekking tot een terrein waar in het verleden reeds archeologisch onderzoek uitgevoerd werd. Het onderzoek bestond uit de uitvoering van een proefsleuvenonderzoek. Er kan met aantoonbare zekerheid gesteld worden dat verder onderzoek van het terrein in het kader van de toekomstige werken niet zou leiden tot nuttige kenniswinst. Het assessmentrapport blijft daarom beperkt tot de doorslaggevende aspecten.

⁷ Code van Goede Praktijk 4.0, 108

2.4 Assessmentrapport

2.4.1 Het onderzochte gebied in zijn archeologisch kader

Zoals we in hoofdstuk 2.2 reeds vermeld hebben, werd het onderzoeksgebied in het verleden reeds archeologisch onderzocht. Het terrein werd in 2013 onderworpen aan een proefsleuvenonderzoek. Het proefsleuvenonderzoek toonde aan dat er voornamelijk ten noorden van het onderzoeksgebied relevante archeologische resten aanwezig zijn. Het gaat om bewoningssporen uit de metaaltijden. Deze zone is opgenomen in de Centrale Archeologische Inventaris (Figuur 31, CAI ID 164953). Concreet werden er acht paalsporen met handgevormd aardewerk aangetroffen. Deze sporen zijn restanten van een gebouwplattegrond uit de late ijzertijd. In het zuidoosten van het onderzochte terrein, een zone die zich langs de rand van het huidige onderzoeksgebied bevindt, werden nog eens vier paalsporen uit de ijzertijd gevonden. In deze paalsporen werd geen structuur herkend. Het onderzoek leverde verder nog recentere sporen op, waaronder ploegsporen, elf witloofovens (sleutelgatvormige sporen) en perceelsgrachten uit de 19de eeuw.⁸

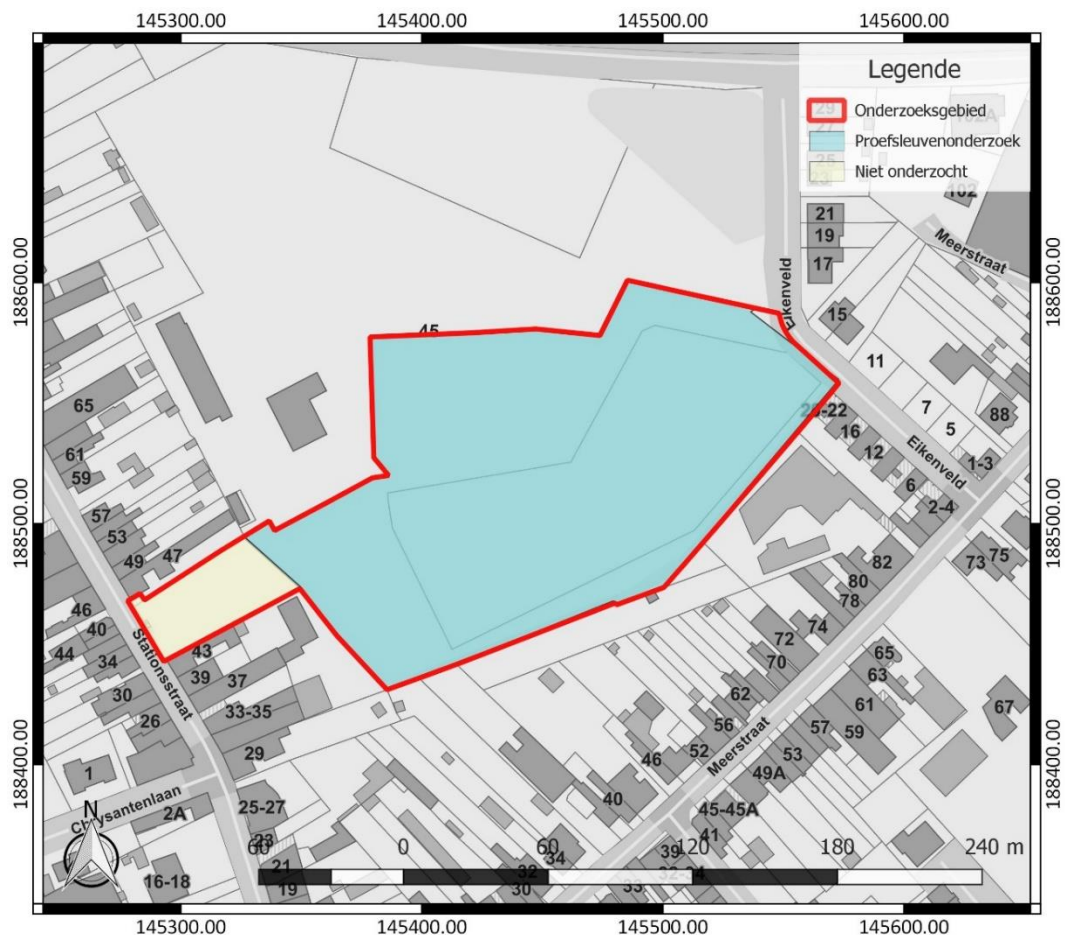

Figuur 31: Detailkaart Centrale Archeologische Inventaris met aanduiding van het onderzoeksgebied (<https://geo.onroerenderfgoed.be/>), weergegeven op het GRB (www.geopunt.be)

⁸ Derieuw/Bruggeman 2013; Agentschap Onroerend Erfgoed 2021: Meerstraat (Argosite) [online] <https://id.erfgoed.net/waarnemingen/164953> (Geraadpleegd op 22-01-2021)

Verder overlapt het onderzoeksgebied ook deels met een site met walgracht die in de Centrale Archeologische Inventaris is opgenomen. Het gaat om het 17de-eeuwse Hof te Schriek (CAI ID 2669), dat voor het eerst vermeld werd in 1614. De walgrachtsite is gekend via kaartstudie en erfgoedonderzoek en is weergegeven op de Kabinetskaart der Oostenrijkse Nederlanden (1771-1778).⁹

Tijdens het hierboven vermelde proefsleuvenonderzoek bleek de zuidelijke zone van het onderzochte terrein verstoord te zijn. Deze zone is op de CAI-kaart weergegeven als negatief onderzoek. Een groot deel van het onderzoeksgebied valt binnen deze verstoorde zone. Daarom is het onderzoeksgebied op heden bijna volledig gekarteerd als zone waar geen archeologisch erfgoed te verwachten valt. Enkel de westelijke zone, ter hoogte van de Stationsstraat, behoort niet tot deze zone en werd niet onderzocht tijdens het proefsleuvenonderzoek (Figuur 32). Deze zone sluit echter aan op de tijdens het proefsleuvenonderzoek vastgestelde verstoorde zone en niet op de zones waar relevante archeologische resten werden vastgesteld. Het hierboven besproken onderzoek toont daarom aan dat het archeologisch potentieel hier laag is.

Figuur 32: Overzichtkaart met weergave van de onderzochte en niet onderzochte zone, weergegeven op het GRB (www.geopunt.be)

⁹ Agentschap Onroerend Erfgoed 2021: Hof te Schriek [online] <https://id.erfgoed.net/waarnemingen/2669> (Geraadpleegd op 22-01-2021)

Tijdens het voorgaande onderzoek werden de verschillende archeologische waarden en het archeologisch potentieel van het onderzoeksgebied reeds grondig in kaart gebracht en geïnterpreteerd. Er werd een volledige vrijgave van het terrein geadviseerd.¹⁰ Verder archeologisch onderzoek binnen het onderzoeksgebied zou onvoldoende kenniswinst opleveren. Er zijn geen verdere maatregelen nodig.

2.4.2 Interpretatie van het onderzochte gebied en synthese

Na uitvoering van het bureauonderzoek kunnen de onderzoeksvragen die vooropgesteld werden, beantwoord worden.

Wat is de archeologische voorkennis die we hebben van het terrein?

Dankzij een proefsleuvenonderzoek dat in 2013 heeft plaatsgevonden op het terrein, hebben we al een goed beeld van het archeologisch potentieel van het onderzoeksgebied. Tijdens het proefsleuvenonderzoek werden archeologisch relevante sporen aangetroffen uit de metaaltijden, de nieuwe en de nieuwste tijd. De meest relevante archeologische resten (bewoningssporen uit de metaaltijden) bevinden zich ten noorden van het onderzoeksgebied. De zone waarbinnen het onderzoeksgebied gesitueerd is, bleek tijdens het proefsleuvenonderzoek verstoord te zijn. Daarom is het onderzoeksgebied op heden bijna volledig gekarteerd als zone waar geen archeologisch erfgoed te verwachten valt (GGA). Slechts een beperkte zone van het projectgebied, met name de westelijke zone, werd niet onderzocht. Deze zone sluit aan bij de verstoorde zone. Daarom achten we het archeologisch potentieel van de niet onderzochte westelijke zone slechts laag.

Wat is de impact van de geplande werken?

Binnen het volledige onderzoeksgebied worden werken gepland. De voornaamste werken bestaan uit de bouw van appartementen, de aanleg van wegenis en omgevingsaanleg. Van verschillende bodemingrepen ligt de precieze verstoringsdiepte nog niet vast.

2.4.3 Afweging noodzaak verder vooronderzoek

Uit het uitgevoerde bureauonderzoek blijkt geen verder archeologisch onderzoek nodig. In het verleden werd het onderzoeksgebied bijna volledig onderzocht aan de hand van een proefsleuvenonderzoek. Tijdens het proefsleuvenonderzoek werden bewoningssporen uit de metaaltijden, witlofovens uit de 19de eeuw en (perceels)grachten, paalsporen en verstoringen uit de nieuwe en nieuwste tijd gevonden. De meest relevante sporen situeerden zich ten noorden van het onderzoeksgebied. De aanwezige sporen werden voldoende gedocumenteerd tijdens het uitgevoerde vooronderzoek. Bovendien bleek de zone waarbinnen het onderzoeksgebied gesitueerd is, verstoord te zijn. Daarom is het grootste deel van het onderzoeksgebied op heden opgenomen als GGA gebied.

De westelijke zone van het terrein, die niet onderzocht werd, sluit aan bij de vastgestelde verstoorde zone. Het archeologisch potentieel van deze zone wordt daarom ook laag ingeschat. Verder archeologisch onderzoek binnen het onderzoeksgebied zou geen nuttige kenniswinst opleveren. In het kader van de geplande werken op het terrein worden daarom geen bijkomende archeologische maatregelen meer nodig geacht.

¹⁰ Derieuw/Bruggeman 2013, 43

3 Samenvatting

Na het uitgevoerde bureauonderzoek blijken geen verdere maatregelen nodig. Het onderzoeksgebied is in het verleden bijna volledig onderzocht door middel van proefsleuven. Tijdens dit onderzoek kwamen bewoningssporen uit de metaaltijden en sporen uit de nieuwe en nieuwste tijd aan het licht. De belangrijkste sporen werden echter aangetroffen in de zone ten noorden van het onderzoeksgebied. Het projectgebied zelf bleek grotendeels verstoord te zijn. Het archeologisch potentieel van het westelijke deel van het terrein, dat buiten de zone van het proefsleuvenonderzoek valt, sluit aan op de vastgestelde verstoorde zone en blijkt daarom laag. De verschillende archeologische waarden en het archeologisch potentieel van het onderzoeksgebied werd reeds voldoende onderzocht tijdens het uitgevoerde vooronderzoek. Bijkomend onderzoek zou niet leiden tot kenniswinst. Daarom worden in het kader van de geplande werken op het terrein geen bijkomende archeologische maatregelen meer nodig geacht.

4 Bibliografie

4.1 Publicaties

Code van Goede Praktijk 4.0

Derieuw, M./J. Bruggeman, 2013: *Archeologisch vooronderzoek Londerzeel – Meerstraat (Argosite)*, Bornem (Rapporten All-Archeo bvba 142).

4.2 Websites

Databank ondergrond Vlaanderen (2021)

<http://dov.vlaanderen.be>

Geoportaal Onroerend Erfgoed (2021)

<https://geo.onroenderfgoed.be/>

Geopunt Vlaanderen (2021)

<http://www.geopunt.be/>

Inventaris Onroerend Erfgoed (2021)

<https://inventaris.onroenderfgoed.be>

Onderzoeksbalans Onroerend Erfgoed Vlaanderen (2021)

<https://www.onderzoeksbalans.be>

5 Bijlagen

5.1 Archeologische periodes

